

Asia: VN/15547/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain 22 §:n ja sosiaalihuoltolain 50 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kantanne ajokorttilausuntojen rajaamisesta pois julkisesta perusterveydenhuollosta

Ehdotus on pääosin kannatettava. Säästöt ovat kuitenkin ylimitoitettuja.

Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen vaikutuksista (jakso 4.2)? Onko lakiehdotuksella jotain sellaisia vaikutuksia, joita ei esitysluonnoksessa vielä ole otettu huomioon?

Merkittävä osa iän perusteella määräytyistä ajokorttiterveystarkastuskäynneistä on sekä liikenneturvallisuuden että terveyshyödyn kannalta turhia. Kohdennetusti niistä kuitenkin on hyötyä: monen ajokyvylle riskiä aiheuttavan pitkäaikaissairauden kohdalla voisi olla parempi, että tarkastuksen tekisi potilaan sairaus- ja hoitohistorian hyvin tunteva lääkäri, omalääkäri, joita hallitus hakee tukemalla omalääkäri 2.0 selvityksen sisältöjä ja hoidon jatkuvuutta. Ajokorttitarkastus tarjoaa mahdollisuuden keskustella terveydestä ja diagnosoida sairauksia myös sellaisten kohdalla, jotka eivät muuten hakeudu vastaanotoille.

Yhdenvertaisuus eri sairauksien osalta voi olla ongelmallinen: hoidon porrastus voi olla erilainen eri hyvinvointialueilla erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon välillä, esim. diabetespotilaan hoidossa – voi tulla tilanne, että toisaalla ajokorttitodistuksen saa julkisesta esh:sta, toisaalla ei, koska hoito on pth:ssa. Muutos voi myös huonontaa alueellista yhdenvertaisuutta, kun kaikilla alueilla ei ole yksityislääkäritoimintaa, jolloin niiltä alueilta saatetaan joutua matkustamaan melko pitkiäkin matkoja yksityislääkäriasemalle. Lisäksi on riski, että ajokorttitarkastusten hinnat yksityislääkäriasemilla nousevat kohtuuttomasti, erityisesti alueilla, joilla yksityislääkäripalveluja ja siten myös kilpailua on niukasti.

Lakimuutos antaa mahdollisuuden kirjoittaa ajokorttitodistuksen, jos hoidon yhteydessä todetaan, että tässä tapauksessa todistus olisi parasta kirjoittaa pth:n puolella. Ajokorttitarkastusten siirtyessä vahvemmin yksityispuolelle, korostuu pth:ssa (ja esh:ssa) ajokyvyn karkea arviointi normaalien hoitokäyntien yhteydessä sekä tarvittaessa velvoitettuna tilapäisen ajokiellon tai pysyvämmästä ajokyvyyttömyydestä ilmoittaminen.

Säästöt, joita lakimuutoksella haetaan, on ylimitoitettu. Lausunnot tehdään monesti määräaikaishuoltoyhteisöjen yhteydessä tai määräaikaishuoltoyhteisöissä tehdään ajokorttitarkastuksen ohessa.

Olisiko kuitenkin muissa terveydenhuollolle säilytetyissä lausunnoissa suurempi säästökohde: esim. kelan lääkekorvattavuudet, joissa pitäisi riittää diagnoosi tai erilaiset työhön liittyvät terveystarkastukset, jotka voitaisiin mieluummin tehdä työterveyshuollossa tarpeen tullen. Toivomme että hallitus jatkaa työskentelyä lääkärin ja terveydenhuollon todistustaakan vähentämiseksi.

Ajokorttitodistukset eivät näy potilastiedon arkistossa, joka vähentää tiedon ja hoidon jatkuvuutta.

Kysymys suunnattu hyvinvointialueille: laadittavien ajokorttilausuntojen kokonaismäärä perusterveydenhuollossa alueellanne vuosittain? Kuinka suuri osa palvelun kustannuksista perusterveydenhuollossa pystytään kattamaan palvelusta perittävillä asiakasmaksuilla?

Arvioilta noin 50-75% on mahdollista kattaa palvelusta perittävillä asiakasmaksuilla.

Kysymys suunnattu hyvinvointialueille: laadittavien ajokorttilausuntojen kokonaismäärä erikoissairaanhoidossa alueellanne vuosittain? Kuinka suuri osa palvelun kustannuksista erikoissairaanhoidossa pystytään kattamaan palvelusta perittävillä asiakasmaksuilla?

-

Kysymys suunnattu yksityisille lääkäriasemille: Teillä laadittavien ajokorttilausuntojen kokonaismäärä vuosittain?

-

Hyvinvointialueille ja yksityisille lääkäriasemille suunnattu kysymys: Kuinka paljon yhden ajokorttilausunnon laatiminen vaatii lääkärin tehokasta työaika?

Lausuntoa varten varataan yleensä puolen tunnin aika, johon on laskettu mukaan kirjaaminen. Samalla vastaanotolla tapahtuu yleensä myös hoidollisia ja ehkäiseviä toimenpiteitä ja voi olla myös niin että lausunto kirjoitetaan määräaikaikontrollin yhteydessä tai määräaikaikontrolli järjestetään ajokorttivastaanoton yhteydessä. Tällöin vastaanotto usein vaatii lisää aikaa kirjaamisineen. Käytännössä aika vaihtelee 15 min – 1 h välillä riippuen potilaasta.

Lääkärin vastaanotolla täytetään Laajennettu lääkärintausunto iäkkään henkilön ajoterveydestä - lomakkeen toinen sivu (Ajokyvyn tutkiminen ja arviointi). Potilas on täyttänyt edeltävästi hoitajan vastaanotolla 1. sivun. Vastaanotolla lääkäri arvioi ajokykyä kokonaisuutena huomioiden siinä lääkärin statustutkimuksen, hoitajan tekemän ajokognition arvioinnin ja näön tutkimuksen tulokset, aikaisempien terveystietojen tarkastuksen, ajokykyyn vaikuttavien lääkkeiden käytön. Eri sairauksien vaikutus ajokykyyn arvioidaan, koska lääkkeiden säännöllinen käyttö tai vain tarvittava käyttö voivat vaikuttaa ajokykyyn. Seuraavan tarkastuskerran ajankohta päätetään ja lääkäri voi ehdottaa aikaistettua ajokorttitarkastusta. Lääkäri täyttää Lääkärintausunto ajokyvystä – lomakkeen, johon merkitään johtopäätökset ajokyvystä.

Hyvinvointialueille ja yksityisille lääkäriasemille suunnattu kysymys: Kuinka paljon yhden ajokorttilausunnon laatiminen vaatii sairaanhoitajan tehokasta työaika?

30-40 minuuttia. Sairaanhoitajan vastaanotolla tarkastetaan näkö sekä ilman silmälaseja että silmälasien kanssa, ja laajennetussa tutkimuksessa tehdään MMSE-testi sekä kellotesti (huom. kiinnitä huomiota potilaan käyttämään aikaan). Potilas täyttää vastaanotolla hoitajan valvonnassa F201-lomakkeen ensimmäisen sivun -Laajennettu lääkärintlausunto iäkkään henkilön ajoterveydestä. Tätä lomaketta ei lähetetä etukäteen potilaalle.

Muita huomioita esitysluonnoksesta?

-

Vainiomäki Suvi
Valtakunnallinen kansanterveystyön johtajaverkosto